

ISSN 2181-7138

МУАЛЛИМ ХЭМ ҮЗЛИКСИЗ БИЛИМЛЕНДИРИУ

Илимий-методикалық журнал

2023

5-сан

*Өзбекстан Республикасы Министрлер Кабинети жанындагы
Жоқаргы Аттестация Комиссиясы Президиумының
25.10.2007 жыл (№138) қарары менен дизимге алынды*

*Қарақалпақстан Баспа сөз хэм хабар агентлиги тәрепинен
2007-жылы 14-февральдан дизимге алынды.
№01-044-санлы гуўалық берилген.*

Нөкис

5-сан 2023

сентябрь

Шөлкемлестіріушілер:

*Қарақалпақстан Республикасы Халық билимлендириу Министрлиги,
ӨЗПИИИ Қарақалпақстан филиалы*

Редактор:

А. Тилегенов

Редколлегия ағзалары:

Мақсет АЙЫМБЕТОВ	Уролбой МИРСАНОВ
Нағмет АЙЫМБЕТОВ	Нуржан МАТЧАНОВ
Байрамбай ОТЕМУРАТОВ	Шукуруилло МАРДОНОВ
Ерполат АЛЛАМБЕРГЕНОВ	Бахтиёр РАХИМОВ
Алишер АЛЛАМУРАТОВ	Фурқат РАЖАБОВ
Дилшодхўжа АЙТБАЕВ	Арзы ПАЗЫЛОВ
Тўлкин АЛЛАЁРОВ	Барлықбай ПРЕНОВ
Умида БАҲАДИРОВА	Феруза САПАЕВА
Фархад БАБАШЕВ	Қаххор ТУРСУНОВ
Гулзода БОЙМУРОДОВА	Нурзода ТОШЕВА
Шахло БОТИРОВА	Тажибай УТЕБАЕВ
Маманазар ДЖУМАЕВ	Амангелди КАМАЛОВ
Асқар ДЖУМАШЕВ	Ризамат ШОДИЕВ
Алишер ЖУМАНОВ	Зафар ЧОРШАНБИЕВ
Гүлнара ЖУМАШЕВА	Рустам ФАЙЗУЛЛАЕВ
Холбой ИБРАГИМОВ	Дўстназар ХИММАТАЛИЕВ
Умида ИБРАГИМОВА	Умид ХОДЖАМҚУЛОВ
Меруерт ПАЗЫЛОВА	Гулрухсор ЭРГАШЕВА
Асқарбай НИЯЗОВ	Гавхар ЭШЧАНОВА
Сабит НУРЖАНОВ	

МАЗМУНЫ

ТИЛ ҲАМ АДЕБИЯТ

Nurlibekova G. M. Glyuttonimlarning lingvomadeniy ahamiyeti (qaraqalpaq tili misalida)	5
Nuratdinova J. S., Kubeysinova D.T. Avil xojaligi talim bagdari studentlerine ingliz tilin oqituvda emi dasturini qollanilishni engizuv bo'yinsha is ilajlar	12
Matchonov S. O'zbekiston xalq shoiri G'afur G'ulomning 120 yilligiga. G'afur G'ulom – faylasuf shoir va yozuvchi	18
Djuraev M. Integratsiya va matni o'rganishda qiyosiy usul	22
Tojiyeva X.B. Asar badiiyatini o'rganishda fanlar integratsiyasidan foydalanishning ahamiyati	28
Abdullaeva X.N. Sehrli ertaklarda oltin sifatlanishining mo'jizaviylikni ifodalashdagi o'rni	34
Рустамова Ф.М. Современное состояние обучения рки в архитектурно-строительных направлениях нефилологических вузов	40
Kuyliyeva G., Yakubov I. The truth of history and the greatness of human destiny in muhammad ali's tetralogy "Ulug' Sultanat"	46
Djumambetova D. K., Xadjieva D.T., Eshimbetova G .D., Janabergenova Z. K., Kamalova N.B. Teaching pragmatics through speaking and writing activities; complaining	54

ПЕДАГОГИКА, ПСИХОЛОГИЯ

Абдимуратова Н.П., Абдимуратов Ж.П. Муғаллимнинг социал педагогикалык профессиограммасы	64
Turdimuratova D.M. Qaraqalpaqlarning dasturiy onermentshilik madeniyati haqqida ham etnografiyalik izertlemler	71
Pulatova O.X. Bo'lajak muxandislarining muloqot madaniyatlarini rivojlantirishning pedagogik uslublari (pedagogika yo'nalishi)	77
Mambetkarimov B.M. Oliy ta'lim muassasalarida interfaol darsni tashkil etishning umumiy tamoyillari va algoritmi	80
Suyarov Z.E. Kambag'allikning mohiyati va ijtimoiy hodisa sifatidagi xususiyati	88
Мухтарова Т. Ta'lim falsafasi: yangi bilim sohasini shakllantirish yo'lida	94
Aripova Z. Ta'lim tarbiyaga oid falsafiy qarashlar	98
Kurbonova N. Ta'lim-tarbiyaga oid sharq mutafakkirlarining ma'naviy va axloqiy qarashlari	101
Odilov K. G'arb va Sharq falsafasi olimlarining ta'lim- tarbiya haqida qarashlari	105
Haytbayeva S.R. Kompetensiyaviy yondashuv asosida ta'lim mazmunini takomillashtirish va o'quvchilar kompetentligini rivojlantirishning nazariy asoslari	109
Xusanova S.I., Saidxanova H.J. Xaet xavfsizligi ko'ndalari uni yrgatishning zamonaviy maktab yuvchilarini tayyorlashdagi ahamiyati	114
Искандарова Д.М. Олий таълим тизимининг талаба ёшлар аксиологик ориентациясига таъсири	123
Muslimov Sh.N. Bo'lajak texnologik ta'lim o'qituvchilarining kasbiy sifatini shakllantirishning mazmuni	134
Safarov A.R. Zamonaviy mehnat bozori sharoitlariga Professional ta'lim muassasalari bitiruvchilarini kasbiy moslashtirish	137
Мустафоева Д. Мутахассис кадрларнинг бошқарувчанлик компетентлигини ривожлантиришда коммуникатив мулоқот ва унинг механизмлари	142
Sattorova M. A. Ijtimoiy yo'nalish talabalarini inklyuziv ta'limga tayyorlashning dolzarb muammolari	147
Сатторова М. Таълим ва тарбия жараёнида инклюзив таълим ижтимоий феномен сифатида	151
Muslimov N.A., Xolxodjaeva D.Sh. Kompetensiyaviy yondashuv asosida o'quvchilarda xorijiy til (ingliz tili) ga oid kasbiy ko'nikmalarni shakllantirishda didaktik imkoniyatlarning kamchiliklari	157

Исмаилова З. Ёшларни ижтимоий фаоллиги ва ташаббускорлиги асосида маънавий-ахлоқий компетентлигини ривожлантириш	163
Nizamova Sh.I. Ta'lim tizimini boshqarishda inson resurslaridan foydalanish	171
Маҳкамов У. Бо'лажак о'қитувчиларнинг тарбиyaviy ishlarga tayyorlash xususiyatlari	178
Ражабов Ф.Т. “Замонавий педагогик ёндашувлар” тушунчаси ва унинг педагогик мазмуни	184
Saparboyeva D.S. Kitob o'qish-ma'naviyatning asosiy mezonini	189
Utamuradov U.M. O'quvchilarda huquqiy kompetensiyalarni shakllantirish pedagogik muammolari	194
Султанов Е.Қ. Бўлажак кишлоқ хўжалиги мутахассисларининг касбий компетенциясини виртуал (график визуализация ва 3d-модел) технологиялари ва мосафавий таълимдан фойдаланиш орқали методикасини такомиллаштириш	198
Халиков А.А. Бўлажак ўқитувчиларни касбий жиҳатдан шакллантиришнинг асосий босқичлари	207
Султанов Е.Қ. Компетенцияга асосланган ёндашув асосида кишлоқ хўжалиги йўналиши талабаларнинг мустақил ишларини бажариши ҳақида	212
Абдуллаева Н.М. Тенденции в развитии образования	220
Сафарова С. О. Глобальные экологические проблемы и пластиковая жизнь или один миллиард пластиковых индийских слонов	230
Sotiboldiyeva M.Q., Maxmanazarova N.I. The effect of ict tools in teaching writing for students	236
Mirzohidova N., Jontemirova Yu. The importance of material designing in development of efl classroom	241

МИЛЛИЙ ИДЕЯ ҲАМ РУЎХБЎЙЛИК ТИЙКАРЛАРИ, ТАРИЙХ, ФИЛОСОФИЯ

Жамолдинова О.Р. Гендер тенгликка эришиш демократик кадрият	246
Aripova Z. Falsafa fanining predmeti, mazmuni va jamiyatdagi roli	254
Раҳимова Г.С. Совет ҳокимияти саноатлаштириш сиёсатининг экологик ҳолатга таъсири	258
Абдурахимова Т.А. Болонья келишувининг генезиси ва эволюцияси	266
Qosimov D.A. O'zbekistonda iqtisodiy islohotlarning oqibatlari	275

ФИЗИКА, МАТЕМАТИКА, ИНФОРМАТИКА

Shukurov A.U. Elektron ta'limda bulutli tizimning rivojlanish bosqichlari va zamonaviy holati	280
Baymuradova S.E. Geografiya ta'limiga masofaviy ta'lim texnologiyalarini joriy etishning ilmiy-metodik ta'minotini takomillashtirish	286
Mirzayeva L.E. Geografiya ta'limida elektron axborot ta'lim vositalaridan foydalanish – ta'lim jarayoni samaradorligini ta'minlash omili sifatida	292
Ergashev N.G'. Raqamli texnologiyalar sharoitida talabalarga texnik tizimlarni iyerarxik o'qitishning ilmiy-metodik tizimini tashkil qilish modeli	298
Mamatxunov Yo.A. Fizika fanidan laboratoriya ishini PHET dasturi yordamida a4 format metodi orqali tushuntirish (magnit yordamida induksion tok hosil qilish) mavzu misolida	305
Umarov A.V. Ta'limni axborotlashtirish sharoitida bo'lajak muhandis-pedagoglarni mediamadaniyatini rivojlantirish modeli	309
Maxmudov F. Bir o'zgaruvchili ko'phadlar	323

БАСЛАЎБИШ КЛАСС, МЕКТЕПКЕ ШЕКЕМГИ ТӘРБИЯ

Zufarov T. U. Harakatli o‘yinlar boshlang‘ich sinif o‘quvchilari tarbiyasining asosiy va samarali usuli sifatida	327
Kuranbayeva H.A. Ona tili o‘qish ta‘limida bo‘lajak boshlang‘ich sinif o‘qituvchilarining lingvopedagogik kompetensiyalarini takomillatirish	333
Nosirova U.A. Aqliy zaif bolalarning individual xususiyatlarini inobatga olgan holda faol o‘qitish usullaridan foydalanish	339
Байметов Б.Б., Атажанова Р.Р. Бошланғич синф ўқувчиларининг ижодий қобилиятларини фаоллаштириш технологиялари	345
Saidnazarova T.M. The role of the school subject «technology» in the primary school of public education of the republic of Uzbekistan	354

СҮЎРЕТЛЕЎ ӨНЕРИ ҲАМ МУЗЫКА

Ergashev M.I. Musiqiy-emotsional intellekt – o‘quvchilarda kreativ va ijtimoiy kompetensiyalarni rivojlantirishning metodik omili sifatida	359
Ergashev M.I. Musiqa ta‘limida o‘quvchilarning kreativ va ijtimoiy kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi va uni amalga oshirish bosqichlari	370

ФИЗИКАЛЫҚ ТӘРБИЯ ҲАМ СПОРТ

Жўраев Б. Олий таълим тизимида талабалар билим олиш жараёнида маънавий ва жисмоний баркамоллик ўртасидаги мувозанатни сақлаш	383
Жумайев А.Т. 10-14 yoshli maktab o‘quvchilari ichidan voleybol sport turiga tanlab olishning mazmuni	390
Anorboyev B.D. O‘quvchilar bilan futbol o‘yini bo‘yicha o‘quv-mashg‘ulot metodikasining nazariy asoslari	395

KOMPETENSIYAVIY YONDASHUV ASOSIDA TA'LIM MAZMUNINI TAKOMILLASHTIRISH VA O'QUVCHILAR KOMPETENLIGINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI

Haytbayeva S.R.

*Toshkent shahar Chilonzor tumani
178-IDUM biologiya fani o'qituvchisi*

Tayanch so'zlar: zamonaviy rivojlanish tendensiyalari, kompetensiyaviy yondashuv, innovatsion o'qitish texnologiyalari, kompetensiya, kompetenlik, biologik kompetensiya.

Ключевые слова: современные тенденции развития, компетентностный подход, инновационные технологии обучения, компетентность, компетентность, биологическая компетентность.

Key words: modern development trends, competence approach, innovative teaching technologies, competence, competence, biological competence.

Mamlakatimizda ta'lim tizimini zamonaviy rivojlanish tendensiyalariga moslashtirish, ta'lim jarayonlariga innovatsion o'qitish texnologiyalarini joriy etish bo'yicha keng ko'lamli islohatlar amalga oshirilmoqda. Umumiy o'rta ta'lim fanlarini o'qitishning uzluksizligi va izchilligini ta'minlash, zamonaviy o'qitish metodologiyasini ishlab chiqish, umumta'lim fanlarini o'qitishni kompetensiyaviy yondashuv asosida takomillashtirish hamda o'quvchilarning kompetenlik darajasini rivojlantirish masalalari davlat siyosati darajasiga ko'tarildi.

Kompetensiyaviy yondashuvga asoslangan ta'lim o'quvchilarni o'zlashtirilgan axborotlarni o'quv va hayotiy faoliyat turlarining standart va nostandart vaziyatlarida qo'llay olishga tayyorlashi bilan harakterlanadi. Bunday yondashuvda o'qitishning asosiy mohiyati ta'lim-tarbiya jarayonida o'quvchilar tomonidan egallangan bilim, ko'nikma va malakalarni o'z shaxsiy hayoti davomida, shuningdek, kelgusi kasbiy va ijtimoiy faoliyatlarida qo'llay olish kompetensiyalarini shakllantirishga yo'naltirish sanaladi.

O'quvchilar kelgusi hayoti davomida shaxsiy, ijtimoiy, iqtisodiy va kasbiy munosabatlarga kirishishi, jamiyatda o'z o'rnini egallashi, mazkur jarayonda duch keladigan muammolarning echimini hal etishi, eng muhimi o'z sohasi, kasbi

bo'yicha raqobatbardosh bo'lishi uchun zaruriy tayanch kompetensiyalarga ega bo'lishi lozim.

Ilmiy adabiyotlarda o'quvchilarda shakllantiriladigan kompetensiyalar uch darajaga ajratiladi: tayanch kompetensiyalar; umumiy (predmetli) kompetensiyalar; xususiy kompetensiyalar.

O'quvchi shaxsining umumiy rivojlanishiga zamin tayyorlaydigan kompetensiyalartayanchkompetensiya, faqat o'quvfani orqali shakllantiriladigan kompetensiyalar xususiy kompetensiyalar deyiladi. Ma'lumki, umumiy o'rta ta'lim maktablari zimmasiga ta'lim-tarbiya jarayoni orqali o'quvchilarda tayanch kompetensiyalar, jumladan, kommunikativ, axborot bilan ishlay olish, shaxs sifatida o'z-o'zini rivojlantirish, ijtimoiy faol fuqarolik, umummadaniy, matematik savodxonlik, fan va texnika yangiliklaridan xabardor bo'lish hamda foydalanish kompetensiyalarini shakllantirish vazifasi yuklatilgan.

Kompetensiyaviy yondashuvga asoslangan biologiya ta'limining asosiy mohiyati biologiya fanidan tashkil qilingan ta'lim-tarbiya jarayonida o'quvchilar tomonidan egallangan bilim, ko'nikma va malakalarni o'z shaxsiy hayoti davomida, amaliy faoliyatlarida hamda kasbiy va ijtimoiy faoliyatlarida foydalana olish kompetensiyalarini shakllantirishga yo'naltirish hisoblanadi.

Zamonaviy yondashuvlar o'qitish jarayonida pedagogik va axborot texnologiyalarini o'zaro integratsiyalash orqali o'quvchilarda tayanch va fanga oid xususiy kompetensiyalarni shakllantirishni nazarda tutadi. Dunyoning etakchi ilmiy markazlari va ta'lim muassasalarida kompetensiyaviy yondashuvni kasbiy ta'lim, umumta'lim fanlari standartlari mazmuniga kiritish tamoyillari, ularning pedagogik tizim bo'g'inlaridagi o'zgarishlarga ta'siri, psixologik va metodologik asoslari va xususiyatlari, mustaqil ravishda ta'lim natijalariga erishish konsepsiyasi, kompetensiyaviy yondashuv talqini, shaxsni rivojlantirishga yo'naltirilgan, ijtimoiy va ma'lum bir sohadagi faoliyatga doir kompetensiyalarga oid ilmiy tadqiqotlar amalga oshirilmoqda.

O'qituvchilarning kompetentligini oshirishning o'quv-metodik ta'minoti sifatini oshirishga qaratilgan ilmiy yondashuvlar, amaliy mashg'ulotlarning virtual shakllarini joriy etish, fanlarni o'qitishdagi kompetensiyaviy yondashuvlar, fanlararo bog'liqlikni aks ettiruvchi amaliy mashg'ulotlar asosida o'qitish ta'limning sifati va samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda.

O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasida - uzluksiz ta'lim tizimi mazmunini sifat jihatidan yangilash, o'qitish metodikasini takomillashtirish, asosiy fanlarni chuqur o'rganishga e'tiborni qaratish, davlat ta'lim standartlarida ko'zda tutilgan kompetensiyalarga asoslangan pedagogik faoliyatni baholash mezonlarini ishlab chiqish kabi

vazifalar belgilangan. Bu esa ushbu fanlar misolida o'qitish metodikasini takomillashtirishga yo'naltirilgan ta'lim mazmuni va o'quvchilarning kompetentligini rivojlantirishdagi zaruriy tayanch va fanga oid kompetensiyalar tarkibini aniqlashtirish, tayanch va umumiy kompetensiyaviy yondashuvlar asosida o'quvchilarning kompetentligini rivojlantirish modeli va metodlarini takomillashtirish zaruratini asoslaydi.

Kompetensiya va kompetentlik tushunchalariga ko'pchilik olimlar o'z ta'riflarini bergan. Jumladan, A.V.Xutorskiyning ilmiy ishlarida kompetensiya va kompetentlik ta'riflari, xususan «...ma'lum bir sohada faoliyat ko'rsatishga imkon beradigan zaruriy bilim va ko'nikmalarga ega bo'lgan shaxs – kompetentli shaxs», degan fikri mos tushadi. V.V.Serikovning ishlarida kompetentlikka «o'qimishli, bilimli, ko'nikmali bo'lish usuli shaxsiy o'zligini namoyon qilishga imkon beradigan tushunchalar jamlanmasidir» deb izoh beriladi.

Kompetensiya so'ziga turlicha ta'riflar, yondashuvlar mavjud. Xususan, «O'zbekiston milliy ensiklopediyasi»da kompetensiya so'zi quyidagicha izohlanadi: kompetensiya (lot. *competo* – erishyapman, munosibman, loyiqman) – muayyan davlat organi (mahalliy o'zini o'zi boshqarish organi) yoki mansabdor shaxsning qonun, ustav yoki boshqa hujjat bilan belgilangan vakolatlari, huquq va burchlari doirasi; u yo bu sohadagi bilimlar, tajriba. «Kompetensiya» atamasi keng ma'noda umumiy masalalarni hal etishda amaliy tajribalar asosida bilim va malakalarni qo'llash, muvaffaqiyatli harakat qilish qobiliyatini bildiradi.

Keng ma'noda kompetensiya masalaning, shuningdek, muayyan bilim sohasining mohiyatini muvaffaqiyatli hal eishda amaliy tajribaga asoslanib, bilim va ko'nikmalarni qo'llay olish qobiliyatidir. Ta'limda kompetentlik bilan yondashuv o'quvchilarni turli ko'nikmalarni egallash, kelajakda ijtimoiy, kasbiy va shaxsiy hayotlarida samarali harakat qilishga yo'naltiradi.

Kompetensiya – bu kutilgan natijaga olib keluvchi faoliyat belgisidir. U bilim mahsuli bo'lib, mutaxassis tomonidan uni amaliyotda qo'llay olish qobiliyatidir. Kompetensiyaning bilimdan farqi shundaki, vazifani amaliy bajarmasdan turib, uni aniklab ham, baxolab ham bo'lmaydi. Malaka kompetentlikning muhim mezoni bo'lib, u turli holatlarda, shu qatori muammoli vaziyatlarda ham bir necha bor qo'llash natijasida namoyon bo'ladi.

Quyida biologiya ta'limida rivojlantiriladigan ayrim kompetensiya turlariga alohida to'xtalib o'tamiz.

Umumta'lim maktablarida biologiya fanini o'qitish jarayonida o'quvchilarda ijtimoiy fuqarolik kompetensiyasini shakllantirishda o'quvchilarni tabiat va jamiyatda sodir bo'layotgan voqea va hodisalar, jarayonlar, O'zbekiston

Respublikasi qonunlarining mavzuga doir moddalari bilan tanishtirish, intellektual, ma'naviy-axloqiy, iqtisodiy, huquqiy, jismoniy, mehnat tarbiyasiga e'tibor berish, bironta kasbni mukammal egallash orqali yurt ravnaqiga hissa qo'shish, jamiyat va oila manfaatlari uchun xizmat qilish, insonlarga mehramuruvvat ko'rsatish, atrof-muhitga oqilona munosabatda bo'lishga undash lozim.

Shuningdek, o'quvchilarda umummadaniy kompetensiyalarni rivojlantirish uchun o'qituvchi biologiya fanini o'qitishda o'quvchi-yoshlar ongiga milliy va umuminsoniy qadriyatlarni singdirish orqali o'zgalarning dunyoqarashi, diniy e'tiqodi, milliy va etnik xususiyatlari, xalqning tarixiy, ma'naviy va madaniy merosini avaylab-asrash, sog'lom turmush tarziga amal qilish, aqliy, ma'naviy-axloqiy, iqtisodiy, huquqiy, jismoniy, mehnat tarbiyasi, estetik tarbiyasiga e'tibor qaratiladi.

O'quvchilarda matematik savodxonlik, fan va texnika yangiliklaridan xabardor bo'lish hamda foydalanish kompetensiyasini rivojlantirishda biologiya o'qituvchisi o'quvchilarning mustaqil va ijodiy fikr yuritish ko'nikmalarini rivojlantirish maqsadida hisoblashga doir biologik masalalar, nostandart o'quv topshiriqlari bilan ishlashni yo'lga qo'yishi lozim.

Xulosa sifatida aytish mumkinki, kompetensiyaviy yondashuvga asoslangan ta'lim o'quvchilarda mustaqillik, faol fuqorolik pozitsiyasiga ega bo'lish, tashabbuskorlik, axborot kommunikatsiya texnologiyalaridan o'z faoliyatida oqilona foydalana olish, ongli ravishda kasb-hunar tanlash, sog'lom raqobat hamda umummadaniy ko'nikmalarini shakllantiradi. Umumiy o'rta ta'lim maktablari zimmasiga ta'lim-tarbiya jarayoni orqali o'quvchilarda tayanch kompetensiyalar, jumladan, kommunikativ, axborot bilan ishlay olish, shaxs sifatidi o'z-o'zini rivojlantirish kompetensiyasi, ijtimoiy faol fuqarolik kompetensiyasi, umummadaniy kompetensiyalar, matematik savodxonlik, fan va texnika yangiliklaridan xabardor bo'lish hamda foydalanish kompetensiyalarini tarkib toptirish vazifasi yuklatilgan. Shu sababli har bir o'qituvchi ta'lim jarayonlarini zamon talablariga mos holda tashkil etishi va har tomonlama etuk, barkamol avlodlarni tarbiyalashga jiddiy yondoshishi zarur.

Adabiyotlar:

1. Muslimov N.A. Kasb ta'limi o'qituvchisini kasbiy shakllantirishning nazariy-metodik asoslari: Ped. fan. dok. ... dis. - T.: TDPU, 2007. - 315 b.
2. Qorayev, S. (2016). Specific features of interdisciplinary coherence and interoperability. "Education, Science and Innovation," 2 (2), 45-50.
3. Elmurzayeva, N. K., & Qorayev, S. B. (2021). Pedagogical Requirements for the Organization of the Educational Process in Specialized State Educational Institutions. *Psychology and Education Journal*, 58(1), 1078-1084.

4. Tolipova J.O. Biologiyani o'itishda innovatsion texnologiyalar. Pedagogika oily ta'lim muassasalari talabalari uchun darslik. Toshkent-2014 y.
5. Niyozov Q. Biologik ta'lim jarayonida o'quvchilar kompetentligini rivojlantirish asoslari. – Namangan: Namangan VXTXQTMOI, 2017.
6. Ishmuhamedov R., Abduqodirov A., Pardaev A. Ta'limda innovatsion texnologiyalar(ta'lim muassasalari pedagog-o'qituvchilari uchun amaliy tavsiyalar).- T.: Iste'dod – 2008. 87 bet.
7. Barakaevich, K. S. (2020). Improvement of Vocational Training of Pupils in Secondary Schools. International Journal of Psychosocial Rehabilitation, 24(1).

РЕЗЮМЕ

Ushbu maqolada kompetensiyaviy yondashuvga asoslangan ta'lim, umumta'lim maktab o'quvchilarda shakllantiriladigan kompetensiyalarning darajalari, biologiya ta'limida rivojlantiriladigan kompetensiya turlari bo'yicha ma'lumotlar keltirilgan. Shuningdek, kompetensiyaviy yondoshuvlar, kompetensiya va kompetentlik tushunchalarining mazmun-mohiyati, ularga olimlar tomonidan berilgan ta'riflar yoritilgan.

РЕЗЮМЕ

В статье представлена информация об образовании на основе компетентностного подхода, уровнях сформированных компетенций у учащихся общеобразовательной школы, а также видах компетенций, формируемых в биологическом образовании. Также выделена сущность компетентностных подходов, понятий компетенция и компетентность, а также определения, данные им учеными.

SUMMARY

This article provides information on education based on the competency approach, the levels of competencies formed in general education school students, and the types of competencies developed in biology education. Also, the essence of competence approaches, the concepts of competence and competency, and the definitions given to them by scientists are highlighted.